

МЕТОДИКА ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ, АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪОТВЕТНИТЕ ПАЗАРИ И КРИТЕРИИТЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯ СЪС ЗНАЧИТЕЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ПАЗАРА

В сила от 13.11.2012 г.

Приета с Решение № 2076 от 23.10.2012 г. на Комисията за регулиране на съобщенията

Обн. ДВ. бр.89 от 13 Ноември 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.101 от 7 Декември 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.2 от 7 Януари 2022г.

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С методиката се регламентират:

1. условията и редът за събиране на необходимата информация и документи за определяне, проучване и анализ на съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги;
2. условията и редът за извършване на анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги;
3. (изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) критериите за определяне на съответни пазари, както и критериите за оценка за наличието на ефективна конкуренция и определяне на предприятия със самостоятелно или съвместно значително въздействие върху съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Чл. 2. При определяне и анализ на съответните пазари, както и при определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара комисията осъществява правомощията си съобразно Закона за електронните съобщения (ЗЕС) и принципите и методите на конкурентното право, спазвайки правото на Европейския съюз, при отчитане на специфичните национални особености.

Раздел II. Определяне на съответни пазари

Чл. 3. (1) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г., изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Комисията за регулиране на съобщенията (Комисията) определя съответните пазари, върху които извършва анализ за наличието на ефективна конкуренция, съобразно списъка от пазари, посочени в приложимата препоръка на Европейската комисия относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, и съгласно сроковете, посочени в чл. 157а от ЗЕС.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г., изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Комисията определя съответните пазари и извършва анализ за наличието на ефективна конкуренция на тях, като отчита в максимална степен приложимите насоки на Европейската комисия за пазарен анализ и оценка на значителната пазарна сила и специфичните национални особености.

Чл. 4. (1) Съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които се оценява ефективността на конкуренцията, са пазари на едро или пазари на дребно.

(2) Съответният пазар се състои от продуктов пазар и географски пазар.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Продуктивният пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които могат да се приемат от ползвателите като взаимозаменяеми по отношение на техните характеристики, предназначение и цени, но също и от гледна точка на условията на конкуренцията и/или структурата на търсенето и предлагането на разглеждания пазар.

(4) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) Географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги и в която конкурентните условия са достатъчно еднородни и се различават от тези в съседни географски райони, в които преобладаващите конкурентни условия са значително по-различни.

Чл. 5. Съответният продуктов пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице:

1. взаимозаменяемост при търсенето;
2. взаимозаменяемост при предлагането.

Чл. 6. (1) (Изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Взаимозаменяемост при търсенето е налице, когато при относително малко, но трайно повишаване на цената на дадена електронна съобщителна мрежа и/или услуга ползвателите са склонни да пренасочат търсенето си към други електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които са в състояние да я заменят на базата на техните характеристики, предназначение и цени.

(2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 101 от 2018 г., изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Комисията изследва взаимозаменяемостта по ал. 1 на базата на различни критерии, които могат да бъдат: предназначение и цени на мрежите и/или услугите; динамиката в цените; кръстосана еластичност на цените; поведение на ползвателите; търсене на пакети от услуги и др.

(3) Взаимозаменяемост при търсенето може да бъде налице и когато цените на съответните електронни съобщителни мрежи и/или услуги не са еднакви или сходни.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Конкретният период, който се използва за оценка на вероятната реакция на ползвателите в случай на относително увеличение на цената, зависи от характеристиките на всеки пазар и се определя при всеки отделен анализ на съответен пазар.

Чл. 7. (1) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) Взаимозаменяемост при предлагането е налице, когато вследствие на малко, но трайно повишаване на цената за предоставяне на електронната съобщителна мрежа и/или услуга предприятия, които не предоставят електронни съобщителни услуги на съответния пазар, са в състояние в краткосрочен план да навлязат на него без значителни допълнителни разходи за материални и нематериални дълготрайни активи, допълнителни инвестиции, стратегически решения и др.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) Комисията изследва взаимозаменяемостта по ал. 1 на базата на различни критерии, сред които: структурни, правни и регулаторни бариери за навлизане на пазара, както и други относими критерии.

(3) Конкретният период, който се използва за оценка на вероятната реакция на предприятията в случай на относително увеличение на цената, зависи от характеристиките на всеки пазар и се определя при всеки отделен анализ на съответен пазар.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) При оценка на взаимозаменяемост при предлагането следва да се отчете дали дадено предприятие използва или пренасочва своите активи за производство на съответния продукт или предлагането на съответната услуга.

Чл. 8. Въз основа на извършения анализ на съответен пазар комисията може да определи, че за някои услуги е налице малка или относително неголяма степен на взаимозаменяемост, и да реши, че поради това тези услуги не съставляват част от съответния пазар.

Чл. 9. (1) Взаимозаменяемостта при търсенето и предлагането може да се изследва чрез прилагането на т.нар. "тест на хипотетичния монополист".

(2) (Изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Тестът на хипотетичния монополист изследва поведението на ползвателите и на предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи и/или услуги, при малко (5 - 10 %), но трайно увеличение на цената на дадена електронна съобщителна мрежа и/или услуга, при условие че цените на всички останали мрежи и/или услуги не се променят.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Ако увеличението на цената по ал. 2 води до пренасочване на търсенето към друга електронна съобщителна мрежа и/или услуга, тя следва да се включи в съответния продуктов пазар.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Ако увеличението на цената по ал. 2 води до пренасочване на предлагането към съответната електронна съобщителна мрежа и/или услуга, тя следва да се включи в съответния продуктов пазар.

(5) При прилагане на теста на хипотетичния монополист комисията при определяне на конкурентно ценово равнище се съобразява със стартова цена:

1. (изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) при нерегулирани цени - средната цена на изследваната услуга;

2. (изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) при регулирани цени - определената на конкурентно равнище регулирана цена, основана на разходите.

Чл. 10. (1) (Доп. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) Съответният географски пазар се определя при отчитане на следните два основни критерия:

1. покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи;

2. наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.)

(3) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г., изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) При определяне на географския обхват на пазара комисията отчита степента на инфраструктурна конкуренция, както и когато е приложимо, резултатите от географското проучване от глава десета, раздел V от ЗЕС, и може да вземе предвид и критерии, като:

1. (изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г., изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) характеристики на търсенето и предлагането (предпочитание на ползвателите на национално или местно ниво, изградени мрежи, наличие на различаващи се търговски оферти и др.);

2. (изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) брой и размер на предприятията, пазарните им дялове и тяхното изменение;

3. (изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) цени и ценови различия.
4. (зал. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.)
5. (зал. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.)

Чл. 11. За определяне на съответния пазар може да се изследва и наличието на верижна взаимозаменяемост.

Чл. 12. (1) Верижна взаимозаменяемост е налице между две мрежи и/или услуги, които не са директно взаимозаменяеми, когато всяка от тях е взаимозаменяема с трета мрежа и/или услуга.

(2) В случая по ал. 1 двете мрежи и/или услуги се включват в съответния продуктов пазар, независимо че не са директно взаимозаменяеми помежду си.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) Верижната взаимозаменяемост следва да бъде прилагана само когато е налице ясна ценова зависимост на верижно заменяемите мрежи и/или услуги и степента на взаимозаменяемост е достатъчна.

Чл. 13. (1) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 101 от 2018 г., предишен текст на чл. 13, изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) При отчитане особеностите на националния пазар комисията може да определи и други съответни пазари - обект на ех ante регулиране, различни от определените в чл. 3, ал. 1, като се ръководи от принципите на конкурентното право и изследва дали са изпълнени кумулативно следните три критерия:

1. наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара;

2. структурата на пазара не предполага постигане на ефективна конкуренция в рамките на съответен времеви хоризонт, като се отчита състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане; и

3. недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените проблеми на пазара.

(2) (Нова - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Комисията може да не извършва анализ на съответен пазар, посочен в приложимата препоръка на Европейската комисия относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, когато установи, че поне един от критериите по ал. 1 не е изпълнен.

Чл. 14. (1) Структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между предприятията със значително въздействие върху пазара и навлизащите предприятия на пазара, затрудняващи или пречатващи навлизането на пазара на последните.

(2) Правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара са тези, които не се основават на икономически условия, а са резултат от законодателни, административни или други държавни мерки, които в някаква степен ограничават достъпа до пазара на потенциалните конкуренти или тяхното бъдещо поведение.

(3) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) В случаите, когато пазарът се характеризира с високи бариери за навлизане при оценка на критерия по чл. 13, т. 2, се изследва възможността за присъствие на други структурни фактори или пазарни характеристики, които да обосноват наличието на ефективна конкуренция.

Раздел III.

Набиране на информация във връзка с определяне и анализ на съответните пазари и за определянето на предприятия със значително въздействие върху пазара

Чл. 15. (Доп. - ДВ, бр. 101 от 2018 г., изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) За целите на анализа по чл. 151, ал. 1 от ЗЕС комисията писмено изисква от предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, прилежащи съоръжения или прилежащи услуги на основание чл. 40 от ЗЕС, необходимите ѝ документи и информация, като:

1. описание на предлаганите мрежи и/или услуги;
2. (изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) приходи, разходи и инвестиции;
3. цени на предлаганите услуги;
4. обем и вид на реализирания трафик;
5. (изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) брой абонати/ползватели;
6. технически и технологични параметри и характеристики на предоставяните обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, например: структура и описание на електронните съобщителни мрежи, чрез които се предоставят съответните услуги; описание на точките, в които се предоставят услугите - ниво в мрежата, интерфейси и др.; посочване на елементите от мрежите, които участват при предоставяне на съответните услуги; капацитет на мрежата и др.

Чл. 16. (Доп. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Комисията може да използва следните данни и източници за събиране на информация:

1. (доп. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) документи и информация, изисквани от комисията от предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, прилежащи съоръжения или прилежащи услуги;
2. данни от пазарни проучвания и изследвания, извършени от комисията или от други независими организации;
3. (изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) обществено достъпни данни, съдържащи се в статистически годишници, справочници и др.;
4. съответни предходни решения, изследвания, анализи, извършени от нея или от Комисията за защита на конкуренцията;
5. (нова - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) географското проучване от глава десета, раздел V от ЗЕС, проведено не по-рано от 18 месеца преди извършването на анализа.

Чл. 17. (1) (Доп. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, прилежащи съоръжения или прилежащи услуги, предоставят на комисията необходимите документи и информация съобразно посочения от комисията обхват и за посочения от комисията период.

(2) (Зал. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.)

(3) (Зал. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.)

Чл. 18. (Доп. - ДВ, бр. 101 от 2018 г., изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) При необходимост комисията може да изисква и допълнителна информация освен посочената в чл. 15, включително от други предприятия, чиято дейност е в областта на електронните

съобщения или в тясно свързани сектори, при спазване изискванията на чл. 40 от ЗЕС.

Раздел IV.

Анализ и оценка на съответни пазари и определяне на предприятия със значително въздействие

Чл. 19. (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г., изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Въз основа на събраната информация по реда на раздел III комисията извършва анализ на съответния пазар, който има за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи функционирането на пазара и свободната конкуренция, които могат да позволят на едно или повече предприятия - участници на съответния пазар, самостоятелно или съвместно да имат господстващо поведение до степен на съществена независимост от конкуренти, ползватели и крайни ползватели.

Чл. 20. (1) Комисията анализира ефективността на конкуренцията на съответния пазар в съответствие с методите и принципите на конкурентното право.

(2) Ефективна конкуренция на съответния пазар е налице, когато нито едно предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, самостоятелно или съвместно с други предприятия няма значително въздействие върху този пазар.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) В случаите, когато въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че не е налице ефективна конкуренция, комисията определя предприятия, които самостоятелно или съвместно имат значително въздействие върху съответен пазар, и налага на това предприятие или предприятия специфични задължения, в съответствие с разпоредбите на ЗЕС.

(4) (Нова - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) При извършване на анализа комисията разглежда развитието на съответните пазари в перспектива при липса на наложена регулация и взема предвид всяко от следните обстоятелства:

1. тенденциите в развитието на пазара, които биха повлияли върху вероятността съответният пазар да клони към ефективна конкуренция;

2. всички конкурентни ограничения на ниво на едро и на дребно, независимо дали тези ограничения произтичат от електронни съобщителни мрежи, електронни съобщителни услуги или други видове услуги или приложения, които са сравними от гледна точка на крайния ползвател, и независимо дали тези ограничения са част от съответния пазар;

3. други видове наложени задължения, засягащи съответния пазар или свързания пазар на дребно през разглеждания период, включително задълженията, наложени съгласно чл. 158, 160, 160а и 160б от ЗЕС, както и съгласно чл. 28 от Закона за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура;

4. наложени задължения на други съответни пазари на основание чл. 152, ал. 1 от ЗЕС.

Чл. 21. (Изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Предприятие със значително въздействие върху пазара е предприятие, което самостоятелно или съвместно с други се ползва от позиция, равностойна на господстваща, т.е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, ползватели и крайни ползватели.

Чл. 22. (Изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Самостоятелно значително въздействие върху съответния пазар е налице, когато дадено предприятие индивидуално се ползва

от позиция, равностойна на господстваща, т. е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, ползватели и крайни ползватели.

Чл. 23. (Отм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.)

Чл. 24. (Изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Комисията може да определи, че две или повече предприятия имат съвместно значително въздействие върху пазара не само когато между тях съществуват структурни или други връзки, но и когато структурата на съответния пазар води до координирани резултати, насърчавайки паралелно или съгласувано антиконкурентно поведение на пазара.

Чл. 25. (1) При определяне на дадено предприятие като предприятие със самостоятелно значително въздействие върху пазара комисията взема предвид неговия пазарен дял на съответния пазар и всички или някои от критериите по чл. 31.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) При определяне на предприятия със съвместно значително въздействие върху пазара комисията изследва дали условията/критериите по чл. 32, ал. 1 са изпълнени кумулативно и взема предвид всички или някои от критериите по чл. 32, ал. 2.

Чл. 26. (1) При извършване на анализа комисията определя пазарния дял на всяко от предприятията, осъществяващи дейност на съответния пазар.

(2) Пазарният дял на всяко от предприятията на съответния пазар се изчислява въз основа на някои от следните показатели, които не са изчерпателни:

1. (изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) приходи от предоставяне на електронни съобщителни услуги;

2. обем на реализиран трафик;

3. капацитет;

4. (изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) брой абонати и/или ползватели;

5. (доп. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) брой линии и/или крайни точки.

(3) Във всеки конкретен случай в зависимост от особеностите на разглеждания пазар комисията може да използва и други показатели, въз основа на които да определя пазарните дялове, като необходимостта за използване на допълнителни показатели се мотивира в решението на комисията за резултатите от извършения пазарен анализ.

Чл. 27. (1) Общият обем на съответния пазар се определя по формулата:

$$P\Pi p = \sum_{i=1}^n P_i,$$

където:

$P\Pi p$ е общият обем на съответния пазар, измерен в използвания финансов или натурален показател;

P_i - обемът на изследвания показател на i -тия участник на съответния пазар;

n - броят на участниците на съответния пазар.

(2) Пазарните дялове на отделните участници на съответния пазар се определят по формулата:

$$ПД_i = \frac{P_i}{R_{Пр}} \times 100$$

където:

ПД_i е пазарният дял на i-тия участник, в %;

P_i - обемът на изследвания показател на i-тия участник на съответния пазар;

R_{Пр} - общият обем на съответния пазар, измерен в използвания финансов или натурален показател.

Чл. 28. (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) (1) Предприятия, които имат голям и устойчив във времето пазарен дял - над 50 %, е вероятно да притежават значително въздействие върху пазара.

(2) В случаите, когато предприятията имат сравнително голям пазарен дял - между 40 % и 50 %, комисията следва да извърши анализ и на други основни структурни характеристики на пазара, преди да достигне до заключение относно наличието на предприятие със значително въздействие върху пазара.

Чл. 29. (1) (Изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) Комисията взема предвид динамиката в размера на пазарните дялове на предприятията на съответния пазар за определен от нея минал период и/или потенциалните възможности за изменения на пазарните дялове за периода до следващия преглед на пазара съгласно чл. 157а, ал. 1 от ЗЕС.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) Ако при проучването се установи, че предприятие или предприятия имат голям пазарен дял без съществени изменения през разглеждания период, се счита, че предприятието или предприятията могат да имат значително въздействие върху съответния пазар.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) Ако при проучването се установи трайна тенденция на чувствително намаляване на пазарните дялове на предприятията с голям пазарен дял, свързано с увеличаване дяловете на предприятията с малък пазарен дял, както и с появата на нови предприятия на съответния пазар, може да се счита, че на съответния пазар са налице предпоставки за ефективна конкуренция.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) Наличието на голям пазарен дял на нововъзникващи пазари или пазари, характеризиращи се с бързи темпове на растеж, може да не бъде прието от комисията като доказателство за значително въздействие на съответния пазар.

(5) (Доп. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) Преди да приеме за окончателни изводите по ал. 2 - 4, комисията извършва анализ въз основа на всички или някои от критериите по чл. 31 или чл. 32, ал. 2.

Чл. 30. (1) При оценка на състоянието на конкуренцията на съответния пазар се взема предвид и степента на пазарна концентрация.

(2) Степента на пазарна концентрация може да се изчислява чрез използване на показателите Индекс на Херфиндал - Хиршман (ННН) и коефициент на концентрация (CR).

(3) Индексът на Херфиндал - Хиршман се определя по формулата:

$$H = \sum_{i=1}^n ПД_i^2,$$

където:

ПД_i е пазарният дял на i-тия участник, в %;

n - броят на участниците на съответния пазар.

(4) В съответствие с получената стойност за H съответният пазар може да се определи

като:

1. нормален конкурентен пазар с ниско ниво на концентрация - при стойности на H под 1000;
2. сравнително конкурентен пазар със средно ниво на концентрация - при стойности на H от 1000 до 2000;
3. слабо конкурентен пазар с високо ниво на концентрация - при стойности на H над 2000.

(5) Коефициентът на концентрация се определя по формулата:

$$CR_k = \sum_{i=1}^k ПД_i,$$

където:

ПД_i е пазарният дял на i-тия участник, в %;

k - броят на участниците с най-голям пазарен дял; обикновено k = 3 или k = 4.

(6) В съответствие с получената стойност за CR₃ и CR₄ съответният пазар може да се определи като:

1. нормален конкурентен пазар с ниско ниво на концентрация - при CR₃ по-малък от 40 и CR₄ по-малък от 50;
2. сравнително конкурентен пазар със средно ниво на концентрация - при стойности на CR₃ от 40 до 70 и на CR₄ от 50 до 85;
3. слабо конкурентен пазар с високо ниво на концентрация - при стойности на CR₃ над 70 и на CR₄ над 85.

Чл. 31. (Доп. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) За установяване наличието на предприятие със значително въздействие върху пазара комисията извършва анализ на съответния пазар и на пазарното положение на предприятието, като наред с пазарния дял на предприятието взема предвид критерии, като:

1. общ размер на предприятието - при оценка съгласно този критерий се отчита дали в резултат на (по-)големия размер на дадено предприятие в сравнение с неговите конкуренти за това предприятие възникват потенциални и устойчиви във времето предимства; тези предимства се изразяват в реализиране на икономии от мащаба (критерий по т. 7), лесен и привилегирован достъп до финансови ресурси (критерий по т. 5), както и по отношение на нарастване на покупателната способност, производствения капацитет и маркетинговата и дистрибуционната дейност на предприятията (критерий по т. 10); такива предимства могат да възникнат и от осъществяване на електронни съобщения от предприятието на пазар, различен от анализирания;

2. контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана - при оценка

съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие има право на собственост или контрол върху електронна съобщителна мрежа, за изграждането на която потенциалните конкуренти ще трябва да направят значителни по размер разходи за продължителен период от време и която му дава възможност да следва поведение, независимо от другите доставчици; контролът, упражняван от дадено предприятие върху подобна инфраструктура, може да е съществена бариера за навлизане на потенциални конкуренти на съответния пазар;

3. (изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) технологични предимства или превъзходство и/или достигнато технологично ниво на развитие на мрежата - при оценка съгласно този критерий се отчита дали в резултат на внедрена технология дадено предприятие има възможност да предоставя на ползвателите диференцирани електронни съобщителни мрежи и/или услуги на по-ниски цени и/или с по-високо качество; тези предимства могат да представляват входна бариера при навлизането на нови конкуренти на пазара, както и да създадат преимущества пред съществуващите конкуренти; при разглеждането на този критерий следва да се отчита, че технологичните предимства могат да са временни и да не са постоянен източник на значително въздействие върху пазара;

4. (изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г., изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) липса на или недостатъчна пазарна сила на купувача - при оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие има ползватели (клиенти и крайни ползватели) със силни позиции при водене на преговори, които упражняват значително въздействие върху конкуренцията и ограничават способността на предприятието да следва поведение, независимо от своите ползватели; такава пазарна сила на купувача е налице, когато ползватели закупуват голям дял от предлаганите от предприятието електронни съобщителни мрежи и/или услуги, реализират значителна част от постъпленията на предприятието, добре са информирани за алтернативни предприятия, предлагащи сходни електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и са в състояние да преминат лесно и без значителни разходи към електронни съобщителни мрежи и/или услуги, предлагани от други предприятия, и/или дори да започнат сами да предоставят съответните електронни съобщителни мрежи и/или услуги; ако се установи, че дадено предприятие няма ползватели, за които са налице изброените характеристики, може да се приеме, че ползвателите на предприятието имат недостатъчна или слаба пазарна сила;

5. лесен или привилегирован достъп до капиталовите пазари и/или финансови ресурси - при оценка съгласно този критерий се отчитат: източниците на финансиране, капиталовата структура, възможностите за увеличаване на дяловия капитал, достъпът на предприятието до финансови ресурси в резултат на връзките на това предприятие със свързани лица, както и други възможности за достъп до финансови ресурси при преференциални условия; при оценка на този критерий се вземат под внимание финансовите показатели на предприятието - коефициенти за рентабилност, ликвидност, финансова автономност и други, както и възможностите за разпределяне на риска и върху други дейности; лесният или привилегированият достъп до капиталови пазари и/или финансови ресурси може да представлява входна бариера за навлизането на нови конкуренти на пазара, както и да създава преимущества пред съществуващите конкуренти;

6. наличие на продуктово разнообразие (например свързано предлагане на продукти и/или услуги) - при оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие предоставя широка номенклатура от електронни съобщителни мрежи и/или услуги на съответния или друг пазар, което му дава възможност да ги предлага "в пакет"; в резултат, ако предприятието е със значително въздействие върху пазара, може да ограничи конкуренцията на този или на друг пазар (да прехвърли своето значително въздействие върху друг съответен пазар), както и възможностите за навлизане на нови предприятия на съответния или друг пазар на електронни съобщителни мрежи и/или услуги;

7. наличие на икономии от мащаба - при оценка съгласно този критерий се отчита дали в

резултат на нарастване обема на предоставяните от дадено предприятие електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните му разходи за единица; в сектора на електронните съобщения икономии от мащаба възникват, когато средните разходи на предприятието намаляват в резултат на това, че процесът на производство и реализация на дадена електронна съобщителна мрежа и/или услуга е съпроводен с високи фиксирани разходи и/или е налице висока степен на специализация, в резултат на която се отчита висока производителност; наличието на икономии от мащаба може да представлява бариера за навлизане на нови конкуренти на пазара, както и да създава преимущества пред съществуващите конкуренти;

8. наличие на икономии от обхвата - при оценка съгласно този критерий се отчита дали в резултат на съвместното производство и предоставяне от дадено предприятие на електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните му разходи на единица; намаление на разходите може да бъде постигнато чрез общ процес за производство/предоставяне на няколко електронни съобщителни мрежи и/или услуги; икономии от обхвата са налице, когато дадено предприятие използва капацитета на една съществуваща електронна съобщителна мрежа за производство и предоставяне на повече от една услуги; наличието на икономии от обхвата може да представлява бариера за навлизането на нови конкуренти на пазара, както и да създава преимущества пред съществуващите конкуренти;

9. (изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) наличие на вертикална интеграция - при оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие, включително свързани с него лица, действа/действат като доставчик на услуги на пазара на едро и същевременно предлага/предлагат услуги на крайни ползватели на пазара на дребно, като на пазара на дребно се конкурира/конкурират с ползвателите на своите услуги, предложени на пазара на едро; наличието на вертикална интеграция може да представлява бариера за навлизането на нови конкуренти на съответните пазари на едро и дребно, да създава преимущества пред съществуващите конкуренти на тези пазари и да е потенциална възможност за прехвърляне на пазарно въздействие от единия на другия пазар;

10. добре развита дистрибуторска и пласментна мрежа - при оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие има добре развита дистрибуторска и пласментна мрежа, която изисква значителни разходи, за да бъде дублирана и поддържана, а в някои случаи е и невъзможно да бъде изградена от конкурентите; наличието на добре развита дистрибуторска и пласментна мрежа може да представлява входна бариера при навлизането на нови конкуренти на пазара, както и да създава преимущества пред съществуващите конкуренти;

11. липса на потенциална конкуренция - при оценка съгласно този критерий се отчита дали съществува възможност за навлизане на нови предприятия на съответния пазар, на който дадено предприятие предоставя електронни съобщителни мрежи и/или услуги (например в резултат на хипотетично повишаване цените на тези мрежи и услуги) в рамките на периода, за който се извършва пазарният анализ; при оценка на този критерий се отчита дали в миналото са налице случаи на навлизане на конкуренти на съответния пазар и дали се очаква появата на потенциални структурни, правни и регулаторни бариери за навлизане на този пазар;

12. (изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар - при оценка съгласно този критерий се отчита дали са налице правни или икономически бариери за навлизане и разширяване на нови предприятия на съответния пазар; колкото по-високи са бариерите за навлизане, толкова бариерите пред разширяването ще бъдат по-значителни; правни бариери са тези, които не се основават на икономически условия, а са резултат от законодателни, административни или други държавни мерки, които имат пряко влияние върху условията за навлизане и/или позициониране на нови участници на пазара, като например получаване на достъп до ограничен ресурс или налагане на ценови ограничения на предприятията, които влияят не само върху навлизането, но и върху позиционирането на нови участници на пазара; икономическите бариери са структурни и стратегически бариери, в резултат

на които дадено предприятие може да увеличи цените на предлаганите електронни съобщителни мрежи и/или услуги и да реализира устойчива свръхпечалба, без това да предизвика навлизането на нови предприятия, които биха я намалили; структурни бариери могат да бъдат разходи, които е необходимо да се направят при навлизането в сектора, които не могат да бъдат възстановени при неговото напускане, икономии от мащаба, продуктова диференциация и марков имидж (включително силна реклама) и сключени дистрибуционни споразумения, патенти и други интелектуални и изключителни права; стратегически бариери може да възникват в резултат на стратегическото поведение на предприятията, които предоставят електронни съобщителни мрежи и/или услуги на съответния пазар; това стратегическо поведение може да бъде ценово (прилагане на стратегия на хищническо ценообразуване, ценова преса, крос субсидиране, ценова дискриминация и др.) и неценово (увеличаване на инвестициите, активна промоционна и дистрибуционна стратегия и др.), за целите на ex ante регулирането комисията анализира възможността за възникване на стратегически бариери в резултат на това поведение; такива бариери може да възникнат и когато предприятие - собственик на електронни съобщителни мрежи и/или предоставящо електронни съобщителни услуги, има достъп до или гарантирана привилегия за използване на важни активи или ресурси, които не са така достъпни до потенциалните предприятия, желаещи да предоставят електронни съобщителни мрежи и/или услуги на съответния пазар;

13. (нова - ДВ, бр. 101 от 2018 г., изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) преки и непреки мрежови ефекти - при оценка съгласно този критерий се отчита дали са налице мрежови ефекти, които могат да бъдат преки или непреки; преки мрежови ефекти се наблюдават, когато стойността на дадена стока или услуга за даден ползвател произтича от по-голямото използване на тази стока/услуга от други ползватели и индивидуалната полезност се увеличава с общия брой ползватели; непреки мрежови ефекти се появяват, когато такава повишена стойност произтича от увеличеното използване на допълнителна стока или услуга;

14. (нова - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) встъпване в договорни отношения с други пазарни участници, което би могло да доведе до затваряне на пазара - при оценка съгласно този критерий се отчита дали са налице споразумения между предприятия, които биха могли да възпрепятстват, ограничават или нарушават конкуренцията на съответния пазар; такива споразумения между предприятия могат да бъдат споразуменията за роуминг, за съвместно използване на мрежата, както и за съвместни инвестиции, които не са отворени за трети страни и които биха могли да отстранят независим търговски партньор, с когото по-малък участник на пазара може да сключва сделки.

Чл. 32. (1) (Нова - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) За установяване наличието на съвместно значително въздействие на две или повече предприятия върху определен пазар комисията изследва дали следните три условия са изпълнени кумулативно:

1. съществува прозрачност на пазара, позволяваща на пазарните участници да наблюдават взаимно дейността си;

2. налице са адекватни възпиращи механизми, които да гарантират дългосрочен стимул за придържане към възприетата обща политика; всеки участник в олигопола трябва да знае, че конкурентно поведение от негова страна ще предизвика реакция, която ще превърне съответните инициативи в непечеливши;

3. (изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) липсва възможност за адекватна реакция от реални или потенциални конкуренти или пък от страна на ползвателите, които биха могли да предотвратят очакваните от общата линия на действие резултати.

(2) (Предишен текст на чл. 32, изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) За установяване наличието на съвместно значително въздействие комисията извършва анализ на характеристиките на

съответния пазар и пазарното положение на предприятията, като взема предвид критерии, като:

1. (изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) ниска еластичност на търсенето - при оценка съгласно този критерий се отчита еластичността на търсенето на съответния пазар; ценовата еластичност на търсенето измерва реакцията на търсенето/потреблението при промяна на цените на електронните съобщителни мрежи и/или услуги; тя се определя като изменение в търсеното количество в процентно изражение, съотнесено към изменението в цената, в процентно изражение; когато потребителското търсене не се променя съществено в резултат на промените в цената (ниска еластичност на търсенето), предприятията нямат стимул да предложат по-ниски ценови равнища от тези на конкурентите; еластичността на търсенето може да бъде ниска поради различни причини, включително ако използваните електронни съобщителни мрежи и/или услуги са с малък относителен дял в общата структура на потребителските разходи;

2. (изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) пазарни дялове на предприятията - при оценка съгласно този критерий се отчитат пазарните дялове на предприятията на съответния пазар; наличието на значителна разлика между пазарните дялове на предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи и/или услуги, прави по-малко вероятно наличието на съвместно значително въздействие върху пазара; при пазарни дялове е по-вероятно предприятията да предприемат действия, които да ограничат конкуренцията; устойчиви във времето пазарни дялове на предприятията на пазара могат да възникнат и в резултат на колюзия или липса на конкуренция;

3. (изм. и доп. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар - при оценка съгласно този критерий се отчита дали са налице правни или икономически бариери за навлизане и разширяване на нови предприятия на съответния пазар; правни бариери са тези, които не се основават на икономически условия, а са резултат от законодателни, административни или други държавни мерки, които имат пряко влияние върху условията за навлизане и/или позициониране на нови участници на пазара, като например получаване на достъп до ограничен ресурс или налагане на ценови ограничения на предприятията, които влияят не само върху навлизането, но и върху позиционирането на нови участници на пазара; икономическите бариери са структурни и стратегически бариери, в резултат на които дадено предприятие може да увеличи цените на предлаганите електронни съобщителни мрежи и/или услуги и да реализира устойчива свръхпечалба, без това да предизвика навлизането на нови предприятия, които биха я намалили; структурни бариери могат да бъдат разходи, които е необходимо да се направят при навлизането в сектора, които не могат да бъдат възстановени при неговото напускане, икономии от мащаба, продуктова диференциация и марков имидж (включително силна реклама) и сключени дистрибуционни споразумения, патенти и други интелектуални и изключителни права; стратегически бариери може да възникват в резултат на стратегическото поведение на предприятията, които предоставят електронни съобщителни мрежи и/или услуги на съответния пазар; това стратегическо поведение може да бъде ценово (прилагане на стратегия на хищническо ценообразуване, ценова преса, крос субсидиране, ценова дискриминация и др.) и неценово (увеличаване на инвестициите, активна промоционна и дистрибуционна стратегия и др.), за целите на ex ante регулирането комисията анализира възможността за възникване на стратегически бариери в резултат на това поведение; такива бариери може да възникнат и когато предприятие - собственик на електронни съобщителни мрежи и/или предоставящо електронни съобщителни услуги, има достъп до или гарантирана привилегия за използване на важни активи или ресурси, които не са така достъпни до потенциалните предприятия, желаещи да предоставят електронни съобщителни мрежи и/или услуги на съответния пазар;

4. (изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) наличие на вертикална интеграция с колективен отказ за доставки - при оценка съгласно този критерий се отчита дали вертикално интегрирани предприятия, които едновременно действат като доставчици на услуги на пазара на едро и предлагат услуги на крайни ползватели на пазара на дребно, отказват да извършват

доставки на услуги на пазара на едро на предприятия, които се явяват техни конкуренти по отношение на предлаганите от тях услуги на пазара на дребно; наличието на вертикална интеграция с колективен отказ за доставки може да представлява бариера за навлизането на нови конкуренти на съответните пазари на едро и дребно, да създава преимущества пред съществуващите конкуренти на тези пазари и да представлява потенциална възможност за прехвърляне на пазарно въздействие от единия на другия пазар;

5. (изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г., изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) липса на или недостатъчна пазарна сила на купувача - при оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие има ползватели (клиенти и крайни ползватели) със силни позиции при водене на преговори, които упражняват значително въздействие върху конкуренцията и ограничават способността на предприятието да следва поведение, независимо от своите ползватели; такава пазарна сила на купувача е налице, когато ползватели закупуват голям дял от предлаганите от предприятието електронни съобщителни мрежи и/или услуги, реализират значителна част от постъпленията на предприятието, добре са информирани за алтернативни предприятия, предлагащи сходни електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и са в състояние да преминават лесно и без значителни разходи към електронни съобщителни мрежи и/или услуги, предлагани от други предприятия, и/или дори да започнат сами да предоставят съответните електронни съобщителни мрежи и/или услуги; ако се установи, че дадено предприятие няма ползватели, за които са налице изброените характеристики, може да се приеме, че ползвателите на предприятието имат недостатъчна или слаба пазарна сила;

6. (доп. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) липса на потенциална конкуренция - при оценка съгласно този критерий се отчита дали съществува възможност за навлизане на нови предприятия на определен пазар (например в резултат на хипотетично повишаване на цените на съответните мрежи и услуги) в рамките на периода, за който се извършва пазарният анализ; при оценка съгласно този критерий се отчита дали в миналото са били налице случаи на навлизане на нови конкурентни предприятия на съответния пазар и дали се очаква появата на потенциални структурни, правни и регулаторни бариери за навлизане на този пазар.

Чл. 33. (1) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г.) Критериите по чл. 31 и чл. 32, ал. 2 не са изчерпателни, като, отчитайки особеностите на съответния пазар, комисията по своя преценка може да анализира тези от тях, които счита, че са относими към този пазар и са достатъчни за определяне наличието на значително въздействие върху пазара. Комисията може да анализира и други критерии, различни от посочените в чл. 31 и чл. 32, ал. 2, когато счита, че те са от значение за определяне на значителното въздействие върху съответния пазар.

(2) Тежестта на всеки от критериите в общата оценка на пазара зависи от особеностите на разглеждания пазар. Наличието на значително пазарно въздействие се установява на базата на съвкупност от използваните критерии, които, взети самостоятелно, могат да не бъдат определящи.

Раздел V.

Пренасяне на пазарна сила на свързани пазари

Чл. 34. (1) В случай че предприятие има значително въздействие върху определен пазар, то може да бъде определено за имащо значително въздействие и върху друг, тясно свързан съответен пазар, когато въз основа на пазарен анализ се установи, че връзките между двата пазара позволяват пазарното въздействие на предприятието върху единия пазар да бъде пренесено и върху другия пазар, засилвайки неговото пазарно въздействие.

(2) Връзките между съответните пазари може да са:

1. вертикални - между пазари на едро и пазари на дребно;
2. хоризонтални - между различни продуктови пазари на едро или различни продуктови пазари на дребно.

Чл. 35. При установена потенциална възможност за пренасяне на пазарна сила на свързан пазар дадено предприятие може да бъде определено за предприятие със значително въздействие на свързания пазар, в случай че са налице следните обстоятелства:

1. свързаният пазар е пазар на електронни съобщителни мрежи и услуги;
2. свързаният пазар е пазар, включен в списъка със съответните пазари, приложение към актуалната Препоръка;
3. (изм. - ДВ, бр. 101 от 2018 г., изм. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.) свързаният пазар, в случай че не присъства в списъка със съответните пазари, приложение към приложимата препоръка на Европейската комисия относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, изпълнява критериите за ex ante регулиране по чл. 13;
4. комисията е установила в резултат на извършен пазарен анализ, че предприятието е със значително въздействие на първия пазар;
5. има достатъчно доказателства, обосноваващи предположение, че неналагането на специфични задължения на предприятието на свързания пазар би могло да доведе до пренасяне на пазарна сила на свързания пазар.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на методиката:

1. "Ex ante регулиране" е процес, при който пазарният анализ се извършва занапред, като се прави и оценка и предположение за бъдещото развитие на конкуренцията на съответния пазар и се налагат мерки с цел постигане на ефективна конкуренция.
2. "Независима организация" е организация, за която не е налице съществен търговски, финансов или друг делови интерес с предприятията, осъществяващи електронни съобщения.

§ 2. (Зал. - ДВ, бр. 2 от 2022 г., в сила от 07.01.2022 г.)

Заклучителни разпоредби

§ 3. Методиката е приета с Решение № 2076 от 23.10.2012 г. на Комисията за регулиране на съобщенията на основание чл. 150, ал. 3 от Закона за електронните съобщения и влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Заклучителни разпоредби

**КЪМ РЕШЕНИЕ № 420 ОТ 16 ДЕКЕМВРИ 2021 Г. ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ
НА МЕТОДИКАТА ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ, АНАЛИЗ И ОЦЕНКА
НА СЪОТВЕТНИТЕ ПАЗАРИ И КРИТЕРИИТЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯ
СЪС ЗНАЧИТЕЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ПАЗАРА**

(ОБН. - ДВ, БР. 2 ОТ 2022 Г., В СИЛА ОТ 07.01.2022 Г.)

§ 23. Методиката е изменена и допълнена от Комисията за регулиране на съобщенията на основание чл. 150, ал. 3 от Закона за електронните съобщения и влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".